

**LEIDRAAD VOOR DE TENUITVOERLEGGING VAN DE LEADER-
SAMENWERKINGSACTIVITEITEN IN
PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA'S 2014-2020**

**Voorstel 11/10/2013
Herwerkt: 19/11/2014**

(Eindversie)

Noot: deze versie kan nog wijzigingen ondergaan op basis van feedback van een werkgroep rond LEADER-samenwerkingen onder het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling (ENPO)

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Inleiding bij deze leidraad.....	3
1.2. Toelichting bij LEADER/CLLD in het ELFPO 2014-2020.....	3
1.3. Grondregels voor samenwerkingen in het kader van LEADER/CLLD	3
2. Wettelijke basis van LEADER-samenwerkingsactiviteiten.....	4
3. Voorwaarden voor samenwerkingen volgens het ELFPO	5
3.1. Algemene principes	5
3.2. Soorten steun	7
3.2.1. Voorbereidende technische bijstand	7
3.2.2. Steun bij het samenwerkingsproject.....	8
3.3. Financieel draagvlak voor steun bij de samenwerking	8
4. Selectieprocedures voor samenwerkingsactiviteiten	9
4.1. De selectie van voorbereidende technische bijstand voor samenwerkingen	9
4.2. De selectie van de samenwerkingsprojecten zelf	9
4.2.1 De selectie door lokale actiegroepen (LAG's)	9
4.2.2. De selectie door beheersautoriteiten	10
5. Specifieke bepalingen voor transnationale samenwerking (TNS).....	11
6. De rol van netwerken voor het platteland (ENPO en NNP's) bij LEADER-samenwerkingen.....	12
7. Slotaanbevelingen	13
BIJLAGE 1. Referentiedocumenten (periode 2014-2020)	14
BIJLAGE 2. Sectie 8.4 van de CLLD-gids	15
BIJLAGE 3. Meldingsformulier	17

1. Inleiding

1.1. Inleiding bij deze leidraad

Deze leidraad heeft als doel de rol toe te lichten van LEADER-samenwerkingsactiviteiten in de plattelandsontwikkelingsprogramma's 2014-2020.

De leidraad is indicatief van aard en dient louter ter referentie. Er wordt in deze leidraad geen nieuwe regelgeving vastgelegd. In elk geval is de interpretatie van het Gemeenschapsrecht een bevoegdheid van het Europees Hof van Justitie.

Dit document is een aanvulling op de Richtsnoeren voor de *vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling* (CLLD) voor plaatselijke actoren, uitgegeven door de vier Directoraten-Generaal (DG's) van de Europese Commissie verantwoordelijk voor de ESI¹-fondsen. De richtsnoer licht voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten in het kader van CLLD toe, zoals voorzien in de verordeningen houdende gemeenschappelijke bepalingen (GB-verordeningen) en de fondsenspecifieke verordeningen voor het ELFPO² en het EFMZV³.

1.2. Toelichting bij LEADER/CLLD in het ELFPO 2014-2020

In de periode 2014-2020 zal het ELFPO transnationale en interterritoriale samenwerkingsprojecten van lokale actiegroepen (LAG's) steunen als onderdeel van de strategieën voor lokale ontwikkeling (SLO's) die werden geselecteerd in het kader van CLLD/LEADER.

De steun is een verplicht onderdeel van de LEADER-maatregel. Zowel de voorbereidende steun voor de samenwerking als de steun voor samenwerkingsprojecten moeten opgenomen worden in de plattelandsontwikkelingsprogramma's (POP's). Hoewel dit wordt aanbevolen, is dit niet verplicht op LAG-niveau. Het staat individuele LAG's vrij om de beschikbare steun voor de samenwerking al dan niet in te roepen.

1.3. Grondregels voor samenwerkingen in het kader van LEADER/CLLD

Dankzij een samenwerking **kan de lokale blik verruimd worden en wordt nieuwe kennis aangedragen die de lokale strategieën ten goede komt.** Een samenwerking kan bovendien **het innovatieve karakter van acties voor lokale ontwikkeling versterken** en de competitiviteit van de regio verhogen, door de capaciteit op te trekken en nieuwe zakenpartners aan te spreken, en door innovaties, kennis en vaardigheden te verspreiden.

Naast de potentiële voordelen van interterritoriale samenwerkingsverbanden (binnen eenzelfde lidstaat) **schenken transnationale samenwerkingsverbanden een Europese toegevoegde waarde aan de lokale ontwikkeling.**

De samenwerking tussen een LAG-gebied en andere geografische gebieden **kan een cruciaal onderdeel vormen van eender welke CLLD/LEADER-strategie voor lokale ontwikkeling (SLO) of een extra troef toevoegen aan deze strategie.** De samenwerking kan verschillende vormen aannemen, gaande van het uitwisselen van ervaringen, over het aanbevelen van veelbelovende praktijken tot het invoeren van gangbare activiteiten. Een samenwerking met

1 Europese structuur- en investeringsfondsen

2 Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling

³ Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij

andere gebieden die CLLD/LEADER toepassen kan **een strategisch middel zijn dat door LAG's wordt ingezet om de minimumvereisten voor bepaalde projecten te halen of complementaire middelen en kennis te verzamelen.**

2. Wettelijke basis voor LEADER-samenwerkingsactiviteiten

LEADER-samenwerkingsverbanden steunen op verschillende wetteksten.

Verordening nr. 1303/2013 (GB-verordening):

Art. 32 Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

(2) Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling:

(d) wordt ontworpen in het licht van de lokale behoeften en mogelijkheden en omvat aspecten die in de lokale context innovatief zijn, alsmede netwerkvorming en in voorkomend geval samenwerking.

Art. 34 Plaatselijke actiegroepen

(3) De taken van plaatselijke actiegroepen omvatten:

(f) de selectie van concrete acties en de vaststelling van de steunbedragen alsmede, in voorkomend geval, de voorlegging van voorstellen aan de instantie die verantwoordelijk is voor de definitieve verificatie van de subsidiabiliteit voorafgaand aan de goedkeuring;

(5) In het geval van samenwerkingsactiviteiten van plaatselijke actiegroepen als bedoeld in art. 35, lid 1, onder c), kunnen de in lid 3, onder f), van dit artikel genoemde taken worden uitgevoerd door de verantwoordelijke managementautoriteit.

Art. 35 Steun uit de ESI-fondsen voor vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

(1) De steun uit de betreffende ESI-fondsen voor vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling omvat:

(c) de voorbereiding en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten van de plaatselijke actiegroep;

Verordening nr. 1305/2013 (ELFPO-verordening):

Art. 44 Concrete samenwerkingsacties in het kader van LEADER

(1) In het kader van art. 35, onder c), van Verordening (EU) nr. 1303/2013 wordt steun verleend voor:

(a) samenwerkingsprojecten binnen een lidstaat (interterritoriale samenwerking) of samenwerkingsprojecten tussen gebieden in verscheidene lidstaten of met gebieden in derde landen (transnationale samenwerkingen),

(b) voorbereidende technische bijstand voor interterritoriale en transnationale samenwerkingsprojecten, op voorwaarde dat de plaatselijke groepen kunnen aantonen van plan te zijn een concreet project uit te voeren.

(2) Afgezien van andere plaatselijke groepen kunnen de partners van een plaatselijke groep in het kader van het ELFPO bestaan uit:

(a) een groep plaatselijke publieke en private partners in een ruraal gebied die binnen of buiten de Unie een strategie voor plaatselijke ontwikkeling uitvoert;

(b) een groep plaatselijke publieke en private partners in een niet-ruraal gebied die een plaatselijke ontwikkelingsstrategie uitvoert.

(3) Ingeval de samenwerkingsprojecten niet door de plaatselijke groepen worden geselecteerd, zetten de lidstaten een systeem voor doorlopende aanvragen op.

Zij maken, uiterlijk twee jaar na de datum van de goedkeuring van hun plattelandsontwikkelingsprogramma's, de nationale of regionale administratieve procedures voor de selectie van transnationale samenwerkingsprojecten bekend, alsmede een lijst van subsidiabele kosten.

De samenwerkingsprojecten worden uiterlijk vier maanden na de datum van indiening van de projectaanvraag door de bevoegde autoriteit goedgekeurd.

(4) De lidstaten delen de goedgekeurde transnationale samenwerkingsprojecten mee aan de Commissie.

Art. 52 Europees netwerk voor plattelandsontwikkeling

(3) Het netwerk heeft tot taak:

(g) de nationale netwerken en de initiatieven voor transnationale samenwerking en de uitwisseling van acties en ervaringen op het gebied van plattelandsontwikkeling met netwerken in derde landen te sturen;

(h) specifiek voor plaatselijke groepen:

(ii) samen te werken met in het kader van het EFRO, het ESF en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij opgezette organisaties voor plaatselijke ontwikkeling die actief zijn op het gebied van netwerkvorming en technische bijstand, met name op het gebied van de activiteiten van deze organisaties met het oog op plaatselijke ontwikkeling en transnationale samenwerking.

Art. 54 Nationaal netwerk voor het platteland

(3) De in art. 51, lid 3, bedoelde ELFPO-steun wordt gebruikt:

(b) voor het opstellen en uitvoeren van een actieplan met ten minste de volgende actiepunten:

(iii) activiteiten met betrekking tot het verstrekken van opleidingen en netwerkvorming voor plaatselijke groepen en met name technische bijstand voor interterritoriale en transnationale samenwerking, het faciliteren van samenwerking tussen plaatselijke groepen en het zoeken naar partners voor de in art. 35 bedoelde maatregel. (...)

3. Voorwaarden voor samenwerkingen volgens het ELFPO⁴

3.1. Algemene principes

- Actiegebied:

Het actiegebied van potentiële samenwerkingspartners in ELFPO/LEADER-LAG's wordt toegelicht in art. 44(2) van de ELFPO-verordening. Dit artikel stelt meer bepaald dat LAG's met partners kunnen samenwerken uit landen **binnen en buiten de Europese Unie**. Partners uit landen binnen de Europese Unie kunnen zich in zowel **ruraal als stedelijk gebied** bevinden. Partners uit landen buiten de Europese Unie mogen zich uitsluitend in ruraal gebied bevinden.

Om de potentiële voordelen van een samenwerking maximaal te benutten dienen beheersautoriteiten (BA's) erop toe te zien dat ze het actiegebied voor samenwerkingsverbanden niet onnodig beperken. Terwijl LAG's kunnen samenwerken met partners in stedelijk gebied of gebieden buiten de EU, kunnen alleen activiteiten in het kader van SLO's/LAG's die CLLD/LEADER-steun genieten van de POP's gefinancierd door het

⁴ Het ENPO ontwikkelde onder de "LEADER Gateway" een brede "LEADER Transnational Cooperation [TNC] Guide" die nuttig kan zijn voor de ontwikkeling van een specifieke aanpak voor de programmering van samenwerkingen. Het ENPO bracht eveneens 'fact sheets' uit met specifieke informatie per lidstaat over de regels en procedures voor transnationale samenwerking in de periode 2007-2013: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/en/tnc_guide_en.html

Verder bevat het verslag van ENPO LEADER-focusgroep 3 ("Tenuitvoerlegging van de LEADER-samenwerkingsmaatregel") waardevolle analyses en aanbevelingen: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

ELFPO . De bepalingen inzake de “subsidiabiliteit van concrete acties afhankelijk van de plaats van uitvoering” vastgelegd door de ESI-fondsen moeten worden nageleefd (zie art. 70 van de GB-vordering), vooral wat betreft de uitgaven in derde landen.

- Soorten partners

Bij het vastleggen van de samenwerkingsregels dienen BA's een breed veld van potentiële partners te beogen, om zo rekening te houden met de vele samenwerkingsvormen in de gebieden binnen en buiten de Unie. Ze mogen bijvoorbeeld geen samenwerkingen uitsluiten tussen LAG's onderling of samenwerkingen met andere partnerschappen.

Art. 44(2) van de ELFPO-verordening bepaalt dat een partner – die zelf geen LAG is – in een samenwerkingsproject met een LEADER-LAG moet bestaan uit een ‘groep plaatselijke publieke en private partners die (...) een strategie voor plaatselijke ontwikkeling uitvoert’. Dit wil zeggen dat het actiegebied van deze groep gelijkaardig moet zijn aan dat van een LAG, maar niet moet overeenstemmen met alle bepalingen in art. 33 van de GB-verordening (over ‘vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling’).

Bij de start van een samenwerkingsproject moeten de partners een overeenkomst ondertekenen waarin de taken van elke partner duidelijk worden omschreven.

Het wordt aanbevolen dat de partners de voornaamste criteria inzake de uit te voeren activiteiten vooraf vastleggen/bespreken. Ze kunnen eveneens bepalen welk soort activiteiten er buiten het actiegebied van dit project vallen.

Met het oog op het behalen van de overeengekomen doelstellingen van de samenwerking, is het eveneens belangrijk dat de samenwerkende partners elkaar op de hoogte houden van de in het project geboekte vooruitgang en van veranderingen in de uitvoering ervan, zodat het project op een gepaste wijze kan worden bijgestuurd.

- Begunstigden van samenwerkingsprojecten:

Samenwerkingsprojecten vereisen een hoger coördinatieniveau dan eenvoudige lokale projecten. In veel gevallen bezitten die eveneens een sterk collectief of territoriaal aspect. Daarom is het dan ook zinvol dat de eindbegunstigde van de steun aan een samenwerkingsproject de LAG zelf kan zijn. Dat is wat met art. 34(4) van de GB-verordening wordt beoogd.

- De hoofdpartner

In het kader van samenwerkingsprojecten zijn de partners niet verplicht een hoofdpartner (of coördinerende LAG) aan te duiden, hoewel dit sterk aanbevolen wordt. Bij gebrek aan een hoofdpartner moet de taakverdeling tussen de partners onderling bijzonder duidelijk afgebakend zijn en is bij beide partners eenzelfde sterke toewijding vereist.

De taken en verantwoordelijkheden van de hoofdpartner omvatten doorgaans:

- de leiding over en coördinatie van de uitwerking van het project, inclusief de voorbereiding van de samenwerkingsovereenkomst tussen de partners;
- de coördinatie en opvolging van de aanvragen van partners voor financiële steun;
- de coördinatie van de uitvoering van het project en het toezicht over de taken van de verschillende partners (zoals de informatie-uitwisseling en gemeenschappelijke verslagen);

- de opvolging van en verslaggeving over de resultaten en de financiële vooruitgang.

Andere taken en verantwoordelijkheden van de hoofdpartner kunnen naargelang de behoeften aan elk samenwerkingsproject worden toegevoegd.

De verantwoordelijkheden van de hoofdpartner moeten gedekt worden door een hoger projectbudget dan dat van de andere partners. De financiering van dit budget gebeurt via de LAG of het budget voor het samenwerkingsprogramma van de betrokken partner, of door een bijdrage van andere projectpartners.

3.2. Soorten steun

3.2.1. Voorbereidende technische bijstand⁵

Art. 35(1)(c) stelt dat “de steun uit de betreffende ESI-fondsen voor CLLD de voorbereiding en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten van de LAG omvat”.

Dit betekent dat voorbereidende technische bijstand verplicht is en moet voorzien worden in alle POP's, **voor de volledige duur van het programma**. Een dergelijke steun bij de voorontwikkeling werd in de periode 2007-2013 al voor heel wat programma's voorzien, zelfs tijdens LEADER+. Vandaag is deze steunmaatregel echter een verplicht element in de steun aan samenwerkingsprojecten, met het oog op een toename van het aantal samenwerkingsactiviteiten van LAG's.

Kosten die door de voorbereidende technische bijstand kunnen worden gedekt, omvatten bijvoorbeeld:

- de kosten verbonden aan vergaderingen met potentiële partners (reiskosten, accommodatie, tolken enz.);
- de kosten verbonden aan de voorontwikkeling (de deelname aan evenementen, haalbaarheidsonderzoeken, raadplegingen voor specifieke zaken, vertalingen, kosten voor bijkomend personeel enz.).

Het valt echter moeilijk te voorspellen welke activiteiten vereist zullen zijn om aan de specifieke behoeften van elke LAG bij de voorbereiding van een samenwerkingsproject tegemoet te komen. **Het is dan ook aanbevolen om de in aanmerking komende kosten in de POP's niet te sterk te beperken.**

Vorbereidende technische bijstand kan uitsluitend worden toegekend wanneer een LAG kan aantonen dat die de uitwerking van een concreet project beoogt. Dit betekent dat de groep minstens de doelstellingen en de aard van het beoogde project moet bepalen. De toekenning van voorbereidende technische bijstand houdt echter geen verplichting in om het beoogde project daadwerkelijk uit te voeren, wanneer het bijvoorbeeld niet haalbaar blijkt. De voorbereidende technische bijstand kan dus ook worden toegekend als het project niet plaatsvindt, en de LAG hoeft die steun in dat geval ook niet terug te betalen.

Vorbereidende technische bijstand mag niet meer aangewend worden voor kosten die gemaakt worden nadat een samenwerkingproject tot stand gekomen is, aangezien die steun per definitie vooraf moet gaan aan het samenwerkingsproject zelf.

⁵ Art. 44(1)(b) Reg. (EU) N° 1305/2013

BA's kunnen beslissen om een limiet vast te leggen voor de voorbereidende technische bijstand. Het staat hen bovendien vrij een geschikte aanpak en gepaste criteria vast te leggen (zoals een vast bedrag per LAG of per aanvraag enz.).

3.2.2. Steun bij het samenwerkingsproject⁶

De steun van het ELFPO kan eveneens aangewend worden om de activiteiten van het samenwerkingsproject zelf te financieren.

Het samenwerkingsproject moet een **concrete activiteit** behelzen **met duidelijk omschreven producten of prestaties** die opbrengsten opleveren voor de betrokken gebieden. De projecten kunnen focussen op een brede waaier aan activiteiten. Zo kunnen ze tot doel hebben de capaciteit te verhogen en ervaringen te delen op het vlak van lokale ontwikkeling, bijvoorbeeld via gemeenschappelijke publicaties, opleidingsseminaries en uitwisselingsovereenkomsten (zoals de uitwisseling van managers of personeelsleden). Die maatregelen moeten op hun beurt leiden tot de invoering van gelijkaardige werkmethodes en gezamenlijk of gecoördineerd ontwikkelingswerk.

De toekenningscriteria kunnen in de SLO beschreven worden of op programmaniveau vastgelegd worden, naargelang het gekozen selectiesysteem (zie verder, in 4.2.1 en 4.2.2). De criteria moeten eenzelfde aanpak hanteren als voor de invoering van projecten in het kader van de SLO's ("lokale projecten")⁷.

3.3. Financieel draagvlak voor steun bij de samenwerking

Binnen elk POP dient een specifiek bedrag uit het budget voor de LEADER-maatregel gereserveerd te worden voor samenwerkingsactiviteiten. Dit om de haalbaarheid van de invoering van dergelijke projecten door LAG's te garanderen. Het budget voor de samenwerking moet worden opgenomen in de financiële outputtabellen van het POP.

Indien de LAG's instaan voor de selectie van de samenwerkingsprojecten moet het budget hiervoor vooraf toegewezen worden aan de LAG's, samen met de toewijzing voor de invoering van lokale projecten. Indien de samenwerkingsactiviteiten daarentegen door een centrale instantie worden gestuurd, beschikken de LAG's niet over een vooraf toegewezen budget voor deze activiteiten en vragen ze op basis van een project steun aan als antwoord op de oproepen die door de BA's worden uitgeschreven.

De ervaring leert ons dat de ontwikkeling van samenwerkingsprojecten tijd vergt. Daarom wordt het aanbevolen om een budget vast te leggen voor nationale **cofinanciering** van samenwerkingsprojecten voor de volledige financieringsperiode.

Kostenstrategieën:

Bovenop de **kosten die door elk van de partners in de samenwerking worden gemaakt**, moet het aandeel in de **gezamenlijke kosten** binnen de samenwerkingsactiviteiten eveneens in aanmerking komen. Gezamenlijke kosten zijn kosten die door alle partners gedragen moeten worden (zoals voor een gezamenlijke website of brochure).

⁶ Art. 44(1)(a) van Verordening (EU) Nr. 1305/2013

⁷ Art. 35(1)(b) van Verordening (EU) Nr. 1303/2013

Om overbodige obstakels voor LAG's te vermijden, moeten op nationaal niveau maatregelen worden getroffen om de verschillende soorten kosten te harmoniseren via nationale richtlijnen of wetten, vooral om de niet in aanmerking komende kosten duidelijk vast te leggen.

4. Selectieprocedures voor samenwerkingsactiviteiten

4.1. De selectie van voorbereidende technische bijstand voor samenwerkingen

Om samenwerkingsactiviteiten bij de start vlotter te laten verlopen, is het aanbevolen om een afzonderlijke procedure te hanteren voor voorbereidende technische bijstand, die verschilt van de selectieprocedure voor de samenwerkingsprojecten zelf.

De selectie van voorbereidende technische bijstand kan gebeuren:

- a) via een administratieve selectieprocedure – de steun wordt toegekend aan de LAG, na de indiening van een aanvraag bij de BA; of

- b) via een lokale selectieprocedure, uitgevoerd door de LAG, die daarvoor een deel van het budget voor de invoering van de strategie voor lokale ontwikkeling uittrekt.

4.2. De selectie van de samenwerkingsprojecten zelf

Volgens art. 34 (GB-verordening) is het aan de LAG om de projecten te selecteren die in het kader van de SLO zullen worden ingevoerd. Anderzijds kunnen samenwerkingsprojecten, bij wijze van uitzondering op art. 34(3)(f) van de GB-verordening, in bepaalde gevallen geselecteerd worden door de BA.

De projecten kunnen dus door twee instanties geselecteerd worden, met name de LAG en de BA (zie verder, in 4.2.1 & 4.2.2). Het is bovendien mogelijk dat beide instanties gelijktijdig een samenwerkingsproject selecteren binnen eenzelfde programma.

De verantwoordelijke autoriteiten moeten proactief bijdragen tot het beperken van de vertragingen in het besluitvormingsproces. Het slagen van samenwerkingsprojecten berust duidelijk op een vlotte afhandeling van de aanvragen van de verschillende samenwerkende partners. De beslissing over de toekenning van de steun moet binnen de vier maanden na het indienen van de aanvraag vallen (zie derde paragraaf van art. 44(3) van de ELFPO-verordening). Deze termijn moet eveneens van toepassing zijn op samenwerkingsprojecten die door de LAG's geselecteerd worden.

Lidstaten moeten erop toezien dat de verschillen in de selectieprocedures en deadlines geen ontmoedigend effect hebben op LAG's om een samenwerking aan te knopen. Naast een vlot besluitvormingsproces is het voor beheersautoriteiten ook aangewezen om een manier te vinden om een tijdelijke goedkeuring toe te kennen aan samenwerkingsprojecten op hun grondgebied, in afwachting van de goedkeuring door andere beheersautoriteiten voor partners, en dit binnen een aanvaardbaar tijdsbestek.

4.2.1 De selectie door lokale actiegroepen (LAG's)

Waar de samenwerking als een van de prioriteiten kadert binnen de strategie voor lokale ontwikkeling (SLO) van een LAG, worden de projecten door de LAG zelf geselecteerd. In dit geval is de bottom-upbenadering eveneens van toepassing op de samenwerking.

Idealiter, en om zo dicht mogelijk aan te leunen bij de principes van CLLD/LEADER, wordt het sterk aanbevolen dat LAG's samenwerkingsactiviteiten opnemen in hun SLO's. Het kan gaan om specifieke samenwerkingsactiviteiten of om een brede samenwerkingsstrategie, afhankelijk van de behoeften die aan het licht komen tijdens een SWOT-analyse.

De LAG verklaart bereid te zijn samen te werken met projecten die in lijn liggen met zijn strategie, maar de partners zijn daarbij nog niet noodzakelijk bekend (aangezien deze bijvoorbeeld nog geselecteerd moeten worden voor LEADER-steun onder hun POP's). De LAG treft de nodige maatregelen voor een samenwerking in diens actieplan en diens financieel plan (die zo nodig na een analyse en evaluatieprocedure nog bijgestuurd kunnen worden).

In dit geval wordt het budget voor de samenwerking toegekend aan de LAG, samen met de toegewezen middelen voor de tenuitvoerlegging van de SLO. De LAG selecteert de samenwerkingsprojecten net als eender welk ander project op basis van diens SLO. De rol van de betrokken autoriteiten is bijgevolg dezelfde als voor eender welk ander project, hoewel er waarschijnlijk meer stappen doorlopen moeten worden, aangezien de partners in het project afhankelijk kunnen zijn van de goedkeuring van een andere autoriteit.

De selectie van de samenwerkingsprojecten kan echter ook worden toevertrouwd aan de BA in plaats van aan de LAG, indien het niet uitsluitend om lokale projecten gaat, maar veeleer om projecten met een bredere territoriale impact. De BA kan het dus belangrijk vinden om het proces bij te sturen, door projectoproepen uit te schrijven, een selectieraad voor samenwerkingsprojecten bijeen te roepen en gelijkvormige criteria vast te leggen, waaronder een thematische aanpak voor alle LAG's in het programmagebied.

Heel wat lidstaten passen deze aanpak al verscheidene LEADER-periodes toe (zie voorbeelden in de huidige periode⁸). Een dergelijke optie mag LAG's er echter niet van weerhouden samenwerkingsprojecten te kiezen die stroken met hun strategie. Het bottom-upkarakter van de projecten mag hierdoor evenmin verdwijnen of vervagen.

4.2.2. De selectie door beheersautoriteiten

Indien BA's zich over de selectie van samenwerkingsprojecten buigen, dient een systeem voor 'doorlopende' aanvragen te worden voorzien (Art. 44(3) van de ELFPO-verordening). Deze verplichting moet als volgt geïnterpreteerd worden: wanneer de selectie van projecten via projectoproepen verloopt, moeten deze permanent open staan voor de hele duur van het project, of moeten er minstens drie oproepen per jaar worden uitgeschreven om de doorlopende toegang tot deze vorm van steun te garanderen.

In elk geval moeten er voldoende oproepen worden uitgeschreven om de tenuitvoerlegging van projecten met partners uit verschillende gebieden niet in de weg te staan (zie verder in Hoofdstuk 5 en in Bijlage 2: CLLD-leidraad, Sectie 8.4). Gezien de tijd die vereist is om samenwerkingsprojecten te selecteren, worden BA's aangespoord om de harmonisering na te streven van het besluitvormingsproces na afloop van het programma.

⁸ Zie "TNC Member States rules & procedures 2007-2013" op de website van het ENPO: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/tnc_guide/member-states-tnc-rules-and-procedures/en/member-states-tnc-rules-and-procedures_en.html

De BA moet de partners en andere BA's bovendien melden of een project al dan niet werd goedgekeurd. Deze uitwisseling van informatie is belangrijk omdat de tenuitvoerlegging van een project (bijvoorbeeld de betalingen) pas van start kan gaan als alle relevante procedures zijn afgerond.

Zoals hierboven vermeld moeten BA's een vlot besluitvormingsproces garanderen en worden ze aangespoord op zoek te gaan naar mogelijkheden om een tijdelijke goedkeuring te verlenen aan samenwerkingsprojecten op hun eigen grondgebied die gebonden zijn aan de goedkeuring van de partners door andere BA's binnen een aanvaardbare termijn. Dergelijke maatregelen moeten de tenuitvoerlegging vergemakkelijken van projecten die de goedkeuring vereisen van verschillende nationale en regionale instanties.

5. Specifieke bepalingen voor transnationale samenwerking (TNS)

De ELFPO-verordening bevat bepalingen die specifiek als doel hebben de tenuitvoerlegging van transnationale samenwerkingsprojecten (TNS) te bevorderen en gekende vertragingen in het proces te verhelpen. Die vertragingen zijn te wijten aan het feit dat elk project door verscheidene BA's uit verschillende lidstaten moet worden goedgekeurd.

Art. 44 van de ELFPO-verordening bevat een aantal belangrijke verplichtingen voor BA's op het vlak van het beheer van transnationale samenwerkingen, zoals hieronder vermeld. (Zie ook Hoofdstuk 6 voor verplichtingen van zowel het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling (ENPO) als de Nationale Netwerken voor het Platteland (NNP's) met betrekking tot de technische steun voor transnationale samenwerkingen.)

- ***“[Lidstaten] maken, uiterlijk twee jaar na de datum van de goedkeuring van hun plattelandsontwikkelingsprogramma's, de nationale of regionale administratieve procedures voor de selectie van transnationale samenwerkingsprojecten bekend, alsmede een lijst van subsidiabele kosten.”*** (§ 2 van art. 44(3) van de ELFPO-verordening)

Dit moet bijdragen tot een vrij toegankelijk overzicht van deze procedures voor elke geïnteresseerde partij. Dit is vooral belangrijk voor LAG's die, met het oog op een TNS, niet alleen zicht moeten hebben op de regels voor TNS binnen hun eigen POP, maar eveneens op de regels die van toepassing zijn voor elk van de samenwerkingspartners.

Het is eveneens aanbevolen om ervaringen met de verschillende soorten regels uit te wisselen, om zo tot een gelijkaardige aanpak te komen. Dit is vooral belangrijk voor lidstaten waartussen er vele TNS-projecten verwacht kunnen worden – steunend op de ervaringen uit de periode 2007-2013. De factsheets (fiches) over transnationale samenwerking voor elke lidstaat kunnen een bron van inspiratie zijn. De factsheets voor de periode 2007-2013 zijn te vinden op de website van het ENPO. De informatie voor de periode 2014-2020 zal het ENPO op een gelijkaardige manier opstellen en publiceren.

- ***“De samenwerkingsprojecten worden uiterlijk vier maanden na de datum van indiening van de projectaanvraag door de bevoegde autoriteit goedgekeurd.”*** (§ 3 van art. 44(3) van de ELFPO-verordening)

Om de tenuitvoerlegging te vergemakkelijken van projecten die de goedkeuring van verschillende nationale of regionale instanties vereisen, moeten lidstaten toezien op een vlot besluitvormingsproces. Zo raken LAG's die willen samenwerken niet ontmoedigd door de verschillende selectieprocedures en deadlines. Vier maanden is volgens de

verordening de uiterste aanvaardbare termijn om tot een besluit te komen over een aanvraag voor een samenwerkingsproject.

BA's wordt aanbevolen om op zoek te gaan naar een manier om binnen een aanvaardbaar tijdsbestek een tijdelijke goedkeuring toe te kennen aan samenwerkingsprojecten op hun eigen grondgebied, wanneer die gebonden zijn aan de goedkeuring van partners door andere BA's.

- ***“De lidstaten delen de goedgekeurde transnationale samenwerkingsprojecten mee aan de Commissie.”*** (Art. 44(4) van de ELFPO-verordening)

Het doel van deze bepaling is tweeledig: de opvolging van TNC's op Europees niveau garanderen (de Commissie levert geconsolideerde informatie over de goedkeuringen) en een platform creëren voor de uitwisseling van informatie tussen lidstaten die betrokken zijn bij eenzelfde TNC.

Gezien het gebrek aan een gecoördineerde goedkeuringsprocedure is de meldingsplicht van toepassing op elke individuele goedkeuring. NNP's kunnen de BA's bijstaan om de nodige informatie te verzamelen en de opvolging te voorzien. Het ENPO kan hulp bieden naargelang diens toegewezen taken (Art. 52(3)(g) van de ELFPO-verordening⁹.) door informatie te verspreiden en te publiceren (zie verder in Hoofdstuk 6).

De melding moet gebeuren via SFC 2014¹⁰. (Zie Bijlage 3 voor een voorbeeld van een meldingsformulier). Gedetailleerdere informatie over deze procedure zal binnenkort beschikbaar worden gemaakt. Er wordt aanbevolen de meldingen op regelmatige basis te doen.

De ervaringen uit de periode 2007-2013 leren ons dat sommige lidstaten terughoudend zijn om meldingen te doen wanneer zij niet over alle gegevens in het formulier beschikken. Aangezien een van de hoofddoelstellingen erin bestaat de vlotte uitwisseling van informatie te garanderen, wordt de lidstaten gevraagd om de goedkeuringen bekend te maken, ook wanneer het formulier niet volledig is ingevuld. Het feit dat het formulier wordt ingediend via SFC heeft geen negatieve gevolgen voor de lidstaten als het formulier in eerste instantie onvolledig is. Wanneer bijkomende informatie beschikbaar wordt, dient deze via SFC te worden bijgewerkt.

6. De rol van netwerken voor het platteland (ENPO en NNP's) bij LEADER-samenwerkingen

De ELFPO-verordening somt de taken van het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling (ENPO) en de Nationale Netwerken voor het Platteland (NNP's) op. Die spelen beide een specifieke rol wat betreft de algemene steun en de specifieke technische steun voor LAG's op het vlak van LEADER-samenwerkingen.

Het ENPO heeft hierover een duidelijk mandaat om zowel transnationale initiatieven en de nationale netwerken voor het platteland te steunen. Verder zal het ENPO samenwerken met

⁹ Art. 52(3). Het netwerk heeft tot taak: (g) de nationale netwerken en de initiatieven voor transnationale samenwerking en de uitwisseling van acties en ervaringen op het gebied van plattelandsontwikkeling met netwerken in derde landen te sturen.

¹⁰ <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>

de CLLD-instanties die netwerk- en technische steun bieden en opgericht werden door andere ESI-fondsen met het oog op TNS (zie art. 52(3)(g) en (h)(ii) van de ELFPO-verordening).

Wat de taken van de NNP's op het vlak van samenwerkingen betreft, wordt sterk de nadruk gelegd op het verlenen van technische bijstand en het vergemakkelijken van de samenwerkingsactiviteiten van LAG's. Dit kan via uiteenlopende opleidingen en IT-tools, maar ook eveneens via individuele of collectieve advies- of begeleidingsdiensten (zie art. 54(3)(b)(iii) van de ELFPO-verordening).

7. Slotaanbevelingen

Om de samenwerking in het kader van (CLLD) te promoten, kunnen lidstaten in hun selectieprocedure de voorkeur geven aan LAG's die een samenwerking opnemen in hun SLO. Zo zouden ze bijvoorbeeld de kwaliteit van samenwerkingsvoorstellen van LAG's als een criterium kunnen hanteren bij de selectie van hun strategieën.

Rekening houdend met het feit dat in het systeem van gedeeld management niet alle regels op Europees niveau geharmoniseerd kunnen worden, is het verder ook aanbevolen om inspanningen te leveren om procedures en bepalingen voor LEADER-samenwerkingen zo veel mogelijk te harmoniseren op het niveau van de lidstaten. Dit is vooral belangrijk voor interterritoriale samenwerkingen in lidstaten met regionale POP's, maar eveneens in lidstaten die betrokken zijn bij TNS. De referentiedocumenten die hieronder worden opgesomd, kunnen hiervoor nuttig zijn.

Er moet rekening worden gehouden met het feit dat een LEADER-samenwerking een specifiek middel is voor LAG's die een SLO uitwerken. Het gebruik van andere tools voor territoriale samenwerkingen aangeboden door de ESI-fondsen – met name de doelstelling van programma's voor Europese Territoriale Samenwerking (ETS), gefinancierd door het EFRO – kan een bijkomende troef zijn en kan synergie in de hand werken, telkens met de verschillen inzake bereik en grootte van de geïmplementeerde projecten in het achterhoofd.

BIJLAGE 1. Referentiedocumenten (periode 2014-2020)

Referentiedocumenten (periode 2014-2020):

- **Leidraad inzake door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling in Europese Structuur- en Investeringsfondsen** (versie van juni 2014): hoofdstuk 8.4 (Samenwerkingsprojecten)
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Richtsnoren inzake door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling voor plaatselijke actoren**
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance CLLD_local_actors.pdf
- **LEADER-maatregelenfiche** (beschikbaar op CIRCA)

Referentiedocumenten (periode 2007-2013):

- Aanwijzingen voor de tenuitvoerlegging van de samenwerkingsmaatregel in het kader van de as LEADER van de programma's voor plattelandsontwikkeling 2007-2013 (het omvat eveneens methodologische elementen). Beschikbaar via: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- ENPO-focusgroep 3: "tenuitvoerlegging van de samenwerkingsmaatregel in LEADER", Verslag aan de LEADER-subcommissie van 20 mei 2010: <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/BEE357F9-BDB7-6912-A6AE-581D81990191.pdf>
- Over methodologische aspecten van transnationale samenwerking (TNS), zie het hoofdstuk over LEADER TNS op de website van het ENPO ("Praktische informatie en middelen over het opzetten en uitvoeren van transnationale samenwerkingsprojecten"): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- ENPO-eindverslag over de stand van zaken van de uitvoering van maatregel 421 voor plattelandsontwikkelingsprogramma's in de EU-27 (mei 2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf
- NNP-gids, Hoofdstuk III, Sectie 3.6: technische bijstand voor transnationale samenwerking (TNS) en interterritoriale samenwerking (2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

BIJLAGE 2. Sectie 8.4 van de CLLD-gids

"8.4. Samenwerkingsprojecten

In het kader van CLLD kunnen de fondsen de voorbereiding en uitwerking van samenwerkingsactiviteiten van lokale actiegroepen financieren.

De ELFPO- en EFMZV-verordeningen leggen meer bepaald het actiegebied en de regels vast voor de samenwerking met LEADER-LAG's en EFMZV-LAG's (FLAG's). Net als voor de periode 2007-2013 wordt er steun voorzien voor de invoering van interterritoriale en transnationale projecten. Daarenboven kan voorbereidende technische bijstand worden voorzien (bijvoorbeeld voor bijeenkomsten met potentiële partners, onderzoeken enz.), indien de LAG's kunnen aantonen dat ze de invoering van een samenwerkingsproject beogen.

Met het oog op vereenvoudiging en samenhang, is het sterk aanbevolen om dezelfde regels toe te passen voor het EFRO en het ESF.

Rurale LAG's en FLAG's in visserij- en kustgebieden krijgen nu uitdrukkelijk de toelating om samen te werken met zowel partners die een strategie voor lokale ontwikkeling hanteren in hun respectieve rurale of visserijgebieden (zoals het geval was in de periode 2007-2013), als met lokale publiek-private samenwerkingen in andere soorten gebieden waar een strategie voor lokale ontwikkeling gehanteerd wordt. De samenwerking met publiek-private partnerschappen buiten de grenzen van de EU wordt ook mogelijk, hoewel het ELFPO deze mogelijkheid voorbehoudt voor partners in rurale gebieden, terwijl het EFMZV geen beperking oplegt wat betreft de in aanmerking komende gebieden.

Deze kans kan bijvoorbeeld synergiën in de hand werken tussen lokale groepen met verschillende strategieën in (gedeeltelijk) hetzelfde gebied (bijvoorbeeld stedelijk-ruraal gebied of ruraal-visserijgebied of stedelijk-visserijgebied). Naast de voordelen van de uitwisseling van ervaring en kennis, zouden LAG's ook baat hebben bij de uitwerking van samenwerkingen rond brede thema's die beter op grotere schaal worden aangepakt.

De ervaring met LEADER en As 4 van het EVF leert ons dat de LAG/FLAG zelf in vele gevallen de begunstigde is van samenwerkingsprojecten, aangezien zij complexer zijn om uit te werken en te beheren dan lokale projecten.

Wat het beheer van samenwerkingsprojecten betreft, bestaan er twee mogelijkheden (steunend op de ervaring uit LEADER):

8.4.1. De selectie van samenwerkingsprojecten door de LAG's

In de eerste optie maakt de samenwerking deel uit van de strategie voor lokale ontwikkeling en wordt het budget voor de samenwerking (inclusief voorbereidende technische bijstand en projecten) gelijktijdig met het lokale budget toegewezen. Samenwerkingsprojecten worden geselecteerd door de lokale actiegroepen op eenzelfde manier als lokale projecten.

8.4.2. De selectie van samenwerkingsprojecten door beheersautoriteiten

Aangezien samenwerkingsprojecten qua uitwerking en beheer veeleisender zijn, kunnen sommige lidstaten ervoor kiezen de selectie aan de beheersautoriteit toe te vertrouwen, net als het uitschrijven van de oproepen voor de bijhorende voorbereidende technische bijstand. Dit kan worden beschouwd als een uitzondering op de bottom-upbenadering.

Wat betreft het ELFPO, moeten de beheersautoriteiten in dit geval een systeem van doorlopende aanvragen voorzien. Beslissingen over de toewijzing van steun moet binnen de vier maanden na de indiening van het project vallen. Indien de selectie van projecten gebeurt via projectoproepen, is het aanbevolen om minstens drie of vier oproepen per jaar uit te schrijven, om een gelijk tempo te garanderen voor de goedkeuring door alle beheersautoriteiten die betrokken zijn bij een samenwerkingsproject. Er moeten in elk geval vaak genoeg projectoproepen worden uitgeschreven om de tenuitvoerlegging van projecten met partners uit verschillende programmagebieden niet in de weg te staan.

Om de tenuitvoerlegging te vergemakkelijken van projecten die de goedkeuring vereisen van verschillende nationale of regionale instanties, moeten lidstaten/regio's de gepaste maatregelen treffen om erop toe te zien dat verschillen in selectieprocedures en deadlines de LAG's niet ontmoedigen om een samenwerking aan te gaan.

Wat transnationale samenwerkingen in het kader van het ELFPO en het EFMZV betreft, worden de volgende verplichtingen voor lidstaten beoogd, om de algemene tenuitvoerlegging van die projecten te steunen:

De administratieve procedures moeten bekend worden gemaakt, inclusief een lijst van subsidiabele kosten.

De lidstaat dient eveneens regelmatig de goedkeuring van alle transnationale projecten aan de Commissie bekend te maken. Voor het ELFPO zal de Commissie een systeem voor de uitwisseling van informatie voorzien, dat de betrokken autoriteiten moet helpen om zicht te krijgen op het goedkeuringsproces van een project in verschillende lidstaten.”

BIJLAGE 3. Meldingsformulier

MELDINGSFORMULIER VOOR TRANSNATIONALE SAMENWERKINGSPROJECTEN	
1. Basisinformatie over het project	
1.1. Naam van het samenwerkingsproject (incl. acroniem, indien van toepassing) [in het Engels]*:	
1.2. Duur van de beoogde activiteiten binnen het samenwerkingsproject*: 1.2.1. Startdatum: 1.2.2. Einddatum:	
1.3. Voorbereidende technische bijstand [apart te voorzien voor elke partner]*: Ging het samenwerkingsproject gepaard met voorbereidende technische bijstand? Ja <input type="checkbox"/> Nee <input type="checkbox"/>	
1.4. Thema's van het project / sleutelwoorden [dropdownmenu]*	
1.5. Totale kost voor de volledige duur van het samenwerkingsproject (in €)*: Bekostigd door het ELFPO: door een andere openbare instantie: door privébijdragen: Gelieve aan te geven of andere fondsen werden geworven:	
1.6. Bijkomende informatie (of website van het project) [Gelieve een korte beschrijving te geven van het project]:	
2. Informatie over de samenwerkingspartners	
2.1. Gegevens LAG 1*:	
2.1.1. Officiële benaming van de LAG [dropdownmenu]: 2.1.1.1. Hoofdpartner: Ja <input type="checkbox"/> Nee <input type="checkbox"/>	
2.1.2. Contactpersoon van de LAG voor samenwerking 2.1.2.1. Naam: 2.1.2.2. Adres: 2.1.2.3. Telefoonnummer: 2.1.2.4. E-mail: 2.1.2.5. Talen (spreken/begrijpen):	
2.1.3. Datum van goedkeuring van het project:	
2.2. Gegevens LAG 2:	
2.2.1. Officiële benaming van de LAG [dropdownmenu]: 2.2.1.1 Hoofdpartner: Ja <input type="checkbox"/> Nee <input type="checkbox"/>	
2.2.2. Contactpersoon van de LAG voor samenwerking 2.2.2.1. Naam: 2.2.2.2. Adres: 2.2.2.3. Telefoonnummer: 2.2.2.4. E-mail: 2.2.2.5. Talen (spreken/begrijpen):	
2.2.3. Datum van goedkeuring van het project:	

2.3. Bijkomende gegevens over de partner [indien de partner geen LAG is]:
2.3.1. Officiële benaming van de partner
2.3.2. Contactpersoon voor samenwerking
2.3.2.1. Naam:
2.3.2.2. Adres:
2.3.2.3. Telefoonnummer:
2.3.2.4. E-mail:
2.3.2.5. Talen (spreken/begrijpen):
3. Bevoegde beheersautoriteit 1 (gegevens contactpersoon):
3.1 POP [dropdownmenu]*:
3.2 Naam:
3.3 Adres:
3.4 Telefoonnummer:
3.5 E-mail:
4. Bevoegde beheersautoriteit 2 (gegevens contactpersoon):
4.1 POP [dropdownmenu]*:
4.2 Naam:
4.3 Adres:
4.4 Telefoonnummer:
4.5 E-mail:
5. Projectstatus*:
5.1 Lopend:
5.2 Geannuleerd:
5.3 Voltooid:

* Verplicht in te vullen